

Regionální muzeum v Litomyšli

zřizované Pardubickým krajem

TISKOVÁ ZPRÁVA

19. leden 2024

NOVINKY

Výstava

Bedřich Smetana a Litomyšl

3. březen – 15. září 2024

Výstava představuje vztah Bedřicha Smetany k Litomyšli, dobu jeho narození, návraty do rodného města, připomínky narozenin, výstavy, pamětní desky, postavení Smetanova pomníku, Smetanova domu apod. Ukazuje recepci skladatelových děl místními hudebníky od 70. let 19. století a následné upevňování smetanovských tradic, které v roce 1950 vyústilo v založení každoročního hudebního festivalu *Smetanova Litomyšl*. Ten je po *Pražském jaru* druhou nejstarší hudební akcí v České republice s velkým renomé mezi našimi i zahraničními umělci. Mezi vystavenými exponáty jsou i dva originální dopisy Bedřicha Smetany, které skladatel zaslal do Litomyšle v roce 1880.

Ateliérový snímek Bedřicha Smetany, který při jeho návštěvě Litomyšle v roce 1880 pořídil fotograf Václav Glatter

Součástí výstavy je také interaktivní doprovodný program, lze využít i připravené pracovní listy.

Vernisáž výstavy se uskuteční ve výroční den Smetanova narození v sobotu 2. března v 16 hodin.

Komentované prohlídky pro školy je možno objednat na **každé úterý a čtvrtek** v časech 9–12, 13–16 hod. po dobu trvání výstavy kromě července a srpna. Kontakt: chaloupkova@rml.cz, tel. 461 615 287. Vstupné na výstavu bez navýšení za komentovanou prohlídku.

Komentované prohlídky pro veřejnost v termínech:

- čtvrtek 25. duben, v 15.30
- sobota 25. květen, ve 14.00
- sobota 22. červen, ve 14.00

Provázet bude autor výstavy PhDr. Martin Boštík.

Vstupné na výstavu bez navýšení za komentovanou prohlídku.

Komentované prohlídky pro organizované skupiny (od deseti osob výše) je možno domluvit minimálně týden předem. Kontakt: chaloupkova@rml.cz, tel. 461 615 287.

(Martin Boštík)

Portmoneum

Putování podle Cestopisáku Josefa Váchala

17. únor 2024 od 10.00

Gočárova galerie v Pardubicích pořádá od září 2023 do března 2024 výstavu *Blouděním k sobě*, kde je mimo jiné vystavený *Cestopisák Josefa Váchala*. Jednou z tematických exkurzí je i výlet do Portmonea v Litomyšli. Beseda s kurátorkou Portmonea – Musea Josefa Váchala Hanou Klimešovou bude hlavně o cestě Josefa Váchala, Anny Mackové

a Josefa Portmana na Vysočinu v roce 1921 a novodobém putování pořádaném Váchalovým museem.

Protože je exkurze v první řadě plánována pro přespolní návštěvníky, sraz je v 9.30 na vlakovém nádraží v Litomyšli. Kurátoři Gočárový galerie Eliška Jedličková a Filip Jakš provedou zájemce po historických i současných architektonických památkách a zajímavostech. Kdo chce prohlídku Litomyšle vynechat, zamíří přímo do Portmonea, kde se sejdem v 10 hodin.

Zájemci se mohou hlásit na e-mailu jedlickova@gocarovagalerie.cz. Cena 100 Kč za osobu, slevy dle aktuálně platného ceníku (<https://gocarovagalerie.cz/cs/pro-navstevniky/vstupne>). Doprava do Litomyšle je řešena individuálně.

(Hana Klimešová)

ZE ZÁKULISÍ

Výsledky Soutěže na vytvoření dočasného díla k výročí 100 let od dokončení výmalby Portmonea – Musea Josefa Váchala v Litomyšli

Soutěž

V roce 1924 dnes slavný malíř, grafik, mystik a spisovatel Josef Váchal (1884–1969) dokončil práce na výmalbě kabinetů sbírek litomyšlského sběratele Josefa Portmana (1893–1968). Portman Mistrů do svého domku na Záhradě pozval poprvé v roce 1920. Josef Váchal pak příležitostně zajížděl do Litomyšle vždy na několik dní až týdnů a pracoval na nástěnných malbách. Z deníků víme, že se věnoval nejen práci, ale i vycházkám po městě a okolí, fotografování, návštěvě místních pohostinství a okusil i péči místního zubaře.

V červnu 1924 Váchal svou práci v Portmanově domku ukončil. Výsledkem byly dvě vymalované místnosti, doplněné vyřezávaným a malovaným nábytkem. Je to doslova orbis pictus Váchalovy duše – výjevy obsahují vše, čím Josef Váchal tehdy žil, o co se zajímal, co měl rád. Dnes je jeho dílo nejen kulturní památkou, ale unikátní expozicí otevřenou veřejnosti.

U příležitosti stého výročí od dokončení výmalby se provozovatel Portmonea, Regionální muzeum v Litomyšli, rozhodlo oslavit toto jubileum trochu netradičně, a sice dát šanci současným umělcům, aby s dílem Josefa Váchala vešli v dialog. Město Litomyšl dalo k dispozici zadní průčelí jídelny, která na bývalé Portmanově zahradě vyrostla v 80. letech 20. století. Právě její fasáda je totiž dominantní při návštěvě zahrady Váchalova muzea. Umělci tak mají možnost tuto stěnu vyzdobit a na Váchalovu tvorbu navázat, posunout ji nebo konfrontovat s novým pojetím výzdoby prostoru. Umělecká soutěž byla vyhlášena 12. října 2023. Uzávěrka přijímání návrhů do soutěže byla 10. prosince 2023.

Výsledky soutěže

Soutěžní porota zasedala 15. prosince 2023 ve složení akad. malíř Jiří Látal, Litomyšl, Mgr. René Klimeš, ředitel Regionálního muzea v Litomyšli, Mgr. Hana Klimešová, kurátorka Portmonea, odborná pracovnice Regionálního muzea v Litomyšli, Mgr. Daniel Brýdl, LL.M., starosta Litomyšle a Mgr. Martina Zuzanáková, ředitelka Městské galerie Litomyšl.

Muzeum v daném termínu obdrželo 5 soutěžních návrhů od 4 uchazečů:

Ing. Štěpán Jílek (Polička) a MgA. Josefína Jonášová (Praha) – 1 návrh

Vanda Kovářiková (Praha) a MgA. Lukáš Kalivoda (Praha) – 1 návrh

Ak. mal. Zbyněk Hraba (Praha) – 1 návrh

MgA. David Mazanec (Praha) – 2 návrhy

Porota stanovila následující pořadí návrhů od prvního do třetího místa:

1. místo: Vanda Kovářiková a MgA. Lukáš Kalivoda

Autorský popis návrhu: Náš návrh na zvelebení fasády školní jídelny vychází z představ, kterých jsme nabyli, když jsme se dozvěděli o tom, že zahrada Portmanova domku byla dříve mnohem větší než dnes. Tedy, že místo jídelny zde býval sad. Po zkušenosti z posledního léta, kdy jsme měli možnost na zahradě pobývat při přípravách na představení skupiny Okultí – „Jeden duch je lepší než deset doktorů“, jsme nasáli atmosféru

zahrady pod dominantní lípou, která házela stíny listů právě na fasádu. Rádi bychom tento dojem rozvinuli a prohloubili, vytvořili iluzi prostoru. Cílené iluze stromové či zahrady bychom se nesnažili dosáhnout realistickou malbou, ale spíše dojmem mžitek, které dělá slunce, když je nízko a opírá se do listů. Podobně jako výmalba uvnitř Portmonea evokuje pohled do krajiny, či zdánlivě náhodná změť Váchalových tahů vykresluje různá strašidla, ponoříme se do procesu malby, která bude volně navazovat na interiér, ale bude vycházet právě z představ o tom, jaký byl výhled do zahrady, když tu školní jídelna ještě nestála. Pracovali bychom čistě s médiem malby za pomoci projekce, na etapy vrstvením lazurních barev, abychom docílili nejlepší barevné hloubky.

2. místo: MgA. David Mazanec

Autorský popis návrhu: Tajemné až nadpřirozené. Tak lze vnímat květiny v ohnivých barvách, které tančí, vzájemně komunikují a personifikují. Jejich organické tvary, taneční kreace a rituály odkazují na magickou sílu bylin.

Rostliny propojuje téma zatmění. Přírodní jev odkazující na realitu a na děje probíhající mimo naši zemi. Zatmění je symbol proměny a transcendence. Odkazuje na čas a na dualitu, tedy na kontrast mezi světlem a stínem.

Návrh na malbu je propojením místa, tedy zahrady a extraktem či esencí Váchalovy tvorby, kterým je mysticismus.

Realizace malby by proběhla za pomoci fasádních barev.

3. místo: Ing. Štěpán Jílek a MgA. Josefína Jonášová

Autorský popis návrhu: Zaujal nás Váchalův deník z vandru, tzv. „cestopisák“. Kdy se vypravil se dvěma spolupoutníky Portmanem a slečnou Hanou zakusit dobrodružství nedalekých končin, z Litomyšle přes Žďárské vrchy, Luži, Košumberk zas zpět do domoviny litomyšlské. Vybrali jsme několik situací/ilustrací, které bychom rádi přetavili na zeď jídelny. Hodili jsme je do lehce

komiksového stylu, s tím, že by určitá zvolání byla umístěna v bublinách. Vyobrazení by mohlo připomínat i jakési ztvárnění křížové cesty, jelikož některé momenty jsou taky občas protrpěné, kdy během cesty přijdou všelijaká úskalí různého charakteru, od nepříliš příznivého počasí, po různé změny nálad a třeba i zážitky z hostinců. Naši tři aktéři to ale nevzdali, nedošli na scestí, ale zpět do milované Litomyšle!

Výjevy, které bychom rádi ztvárnili na stěně, jsou dále v zaslaném návrhu, ale naslouchali bychom i dalším zainteresovaným lidem ve výběru.

Návrh by byl namalován trvanlivými barvami na plechové desce, která by byla uchycena k fasádě hmoždinami či zavěšena na lankách z okapových háků a ukotvena k zemi ocelovými lanky. Variantně by byla možná realizace barvami přímo na fasádu jídelny a po skončení dočasné intervence by se malba zamalovala barvou použitou na jídelně. Varianta na plechu má výhodu, že se dílo může přemístit a oživit nové místo po skončení výstavy.

Nové dílo, které se umístilo v soutěži na prvním místě, by mělo vzniknout na jaře roku 2024 a 11. května 2024 být slavnostně odhaleno a představeno veřejnosti.

(Hana Klimešová)

PROBÍHÁ

Výstava

Krása nostalgie

Historické kočárky, hračky a dobová móda ze sbírek Renáty Glänznerové

5. prosinec 2023 – 3. březen 2024

Výstava přenese návštěvníky do světa kočárků, dětí, nadýchaných peřinek a povijanů. Doby dávno minulé na vás dýchnou i prostřednictvím dobových oděvů a doplňků, fotografií a hraček z bohatých sbírek Renáty Glänznerové. Na prvním pohled by se mohlo zdát, že je naše výstava určena především malým a velkým návštěvníkům, nudit se však nebudou ani pánové, které určitě zaujmou kočárky inspirované automobily nebo část věnovaná jejich údržbě a renovaci.

O historii dětských a loutkových kočárků či vozítek pro děti se více dozvíte z textů Nadi Černé z Regionálního muzea Mělník. Část výstavy bude věnovaná i známým českým kočárkům Liberta a jejich historii. Přijďte zavzpomínat na staré časy.

K výstavě je připraven **doprovodný program** *Když přiletí čáp*, focení v retro-koutku s využitím různých rekvizit a bohatý adventní program.

Lektorovaný program pro školy a školky

Když přiletí čáp

Program je určen žákům všech stupňů základních a středních škol. Společně se sběratelkou a lektorkou Renátou Glänznerovou se seznámíte se zajímavou historií vývoje kočárků a péče o miminka. Možná budete překvapeni, že se malé děti v dřívějších dobách nejen nosily v úvazech na těle matky, ale vozily se i na trakárcích a různých vozíčkách. Kočárky byly zpočátku

pouze výsadou bohatých společenských vrstev a stejně jako dnes podléhaly módním trendům co do barvy a tvaru. Dozvíte se, odkdy měly brzdy, stahovací okénka inspirovaná rozvojem automobilismu nebo jaké typy pérování byly použity k jejich výrobě. Zajímavé jsou také odborné názory tehdejších lékařů na péči o malé děti, jejich pobyt na čerstvém vzduchu i na materiály používané pro výrobu kočárků.

Žáci si mohou zkusit složit a rozložit kočárek, obléknout miminko do retro oblečků, zavinout dítě do zavinovačky nebo ho změřit či zvážit. Součástí programu je také návštěva foto-koutku s možností focení v retro oblečení.

Cílová skupina: Mateřské školy (hravá forma), I. a II. stupeň ZŠ, studenti středních škol, víceletých gymnázií.

Délka programu: 70 minut.

Termín lektorovaných programů: Vždy **ve čtvrtek** po celou dobu trvání výstavy nebo **dle domluvy**.

Jak se přihlásit: Na program je potřebná předchozí registrace u Renáty Glanznerové na **tel. 604 672 854**, e-mailu **renata.glanznerova@email.cz**. nebo na pokladně muzea **tel. 461 615 287**.

Cena: 40 Kč za žáka, pedagogický doprovod zdarma, v ceně programu je zahrnut lektor, návštěva výstavy a spotřebovaný materiál. **Program je provázán s RVP.**

(Renata Kmošková)

Výstava

Litomyšl na fotografiích Miroslava Škrdly – léta 1970–1975

28. září 2023 – 18. únor 2024

Pana Miroslava Škrdla (1923–2016) znal snad každý Litomyšlan. Pedagog, příznivec historie a člen mnoha místních spolků proslul jako neúnavný fotograf veškerého dění ve městě. Jeho fotografická

pozůstalost uložená v muzeu obsahuje desítky tisíc snímků. Výběrově ji postupně představujeme veřejnosti v rámci podzimních výstavních cyklů. V minulém roce to byly nejstarší fotografie z 50. a 60. let, letos navážeme snímky z první poloviny 70. let 20. století.

Kaplička sv. Trojice z roku 1696 u výjezdu ze Smetanova náměstí. Zbourána byla v 70. letech 20. stol.

Součástí výstavy bude i letos, místními znalci oblíbený, doprovodný program **Poznej svého sousedu**. V případě, že někdo někoho na fotografiích pozná, bude mít možnost do připravených formulářů ve výstavě napsat jméno a případně i krátkou informaci o dotyčné osobě a následně lístek vhodit do uzamčené schránky. Stane se tak na chvíli velkým pomocníkem pracovníků muzea při katalogizaci této historicky nesmírně cenné a rozsáhlé fotografické pozůstalosti.

Pionýři na oslavách 1. máje před tribunou na Gottwaldově (dn. Smetanově) náměstí v roce 1974.

(Veronika Sochůrek)

Dětská herna

od 1. listopadu 2023

Oblíbená herna znovuotevřena! Na své si přijdou kluci i holky. Přijďte se k nám schovat před sychravým počasím a příjemně strávit čas s dětmi. Můžete se těšit na obří lego, vláčkodráhu, dřevěnou stavebnici, domeček, kuchyňku a další hračky.

(Petr Chaloupka)

DLOUHODOBÉ PROGRAMY

Expozice

Litomyšl – město kultury a vzdělanosti

Více informací k expozici naleznete zde:
<http://www.rml.cz/cs/muzeum/expozice.html>

Expozice
Litomyšl
– město kultury
a vzdělanosti

Permanentky pro školy

Regionální muzeum v Litomyšli nabízí speciální permanentky, které za zcela symbolickou částku umožní celoroční návštěvy muzea školním třídám. Více zde: <http://www.rml.cz/cs/informace/pro-navstevniky.html>

PUTOVNÍ VÝSTAVY LITOMYŠLSKÉHO MUZEA

Retrogaming

Počátky osobních počítačů u nás

28. leden – 28. duben 2024, Muzeum reg. Valašsko (Vsetín)

Interaktivní výstava historických počítačů a počítačových her – více zde:

<https://www.rml.cz/cs/novinky/aktualita/retrogaming-pocatky-osobnich-pocitacu-u-nas-2024-01-28>

Čtení pod lavicí

Časopisy pro děti a mládež od počátků po rozpad Československa

26. říjen 2023 – 25. únor 2024, Muzeum regionu Boskovicka

Interaktivní výstava dětských časopisů se spoustou her, zajímavostí a ukázek komiksů – více zde:

<https://www.rml.cz/cs/novinky/aktualita/cteni-pod-lavici-2023-10-26>

Zmatené peníze

19. říjen 2023 – 28. leden 2024, Vlastivědné muzeum ve Slaném

Interaktivní numizmatická výstava o zmatcích ve financích států zapojených do první světové války s bohatým doprovodným programem – více zde:
<https://www.rml.cz/cs/novinky/aktualita/zmatene-penize-2023-10-19>

Krvavý román Josefa Váchala

3. leden – 29. únor 2024, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje

Výstava je věnována nejznámějšímu tisku Josefa Váchala, který vydal v roce 1924 v nákladu 17 exemplářů.

Litomyšl – hlavní město současné české architektury

11. leden – 29. únor 2024, Muzeum fotografie a moderních obrazových médií Jindřichův Hradec

Reprezentativní výstava Davida Vávry a Petra Volfa představuje Litomyšl jako jedno z klíčových center soudobé české architektury.

<https://www.mfmom.cz/vystavy/litomysl-hlavni-mesto-soucasne-ceske-architektury-i312.html>

Informace o putovních výstavách nabízených RML naleznete zde:

Čtení pod lavicí – <http://www.rml.cz/cs/informace/pro-muzea/cteni-pod-lavici.html>

Retrogaming – <http://www.rml.cz/cs/informace/pro-muzea/retrogaming.html>

Zmatené peníze – <http://www.rml.cz/cs/informace/pro-muzea/zmatene-penize.html>

Astronomické tradice – <http://www.rml.cz/cs/informace/pro-muzea/astronomie.html>

Krvavý román Josefa Váchala – <https://www.portmoneum.cz/portmoneum/putovni-vystavy>

Litomyšl – hlavní město současné české architektury – <https://www.rml.cz/cs/informace/pro-muzea/architektura.html>

Otevírací doba – hlavní budova

Út–Pá: 9.00–12.00, 13.00–17.00

So–Ne: 9.00–17.00

letní prázdniny Út–Ne: 9.00–17.00

Otevírací doba – Portmoneum – Museum Josefa Váchala

duben, říjen: So, Ne: 9.00–12.00, 13.00–17.00

květen – září: Út–Ne: 9.00–12.00, 13.00–17.00

Rodný byt Bedřicha Smetany je od 4. září 2023 pro veřejnost uzavřen. Probíhá jeho generální rekonstrukce. Otevřen bude v červnu 2024, kdy vyvrcholí oslavy 200. výročí narození Bedřicha Smetany.

Přístup pro handicapované návštěvníky

Hlavní budova muzea je plně bezbariérová včetně toalet (vchod z Jiráskovy ulice).

Portmoneum – Museum Josefa Váchala není bezbariérové (několik schodů, úzké průchody apod.), přístupné je pouze s vlastním asistentem.

Tiskový servis:

Regionální muzeum v Litomyšli, tel: 461 615 287, email: info@rml.cz

Pokud máte zájem o více informací ohledně výstav a projektů, kontaktujte následující pracovníky:

Archeologie – Mgr. Jana Němcová, 739 031 857, nemcova@rml.cz

Portmoneum – Mgr. Hana Klimešová, 777 840 425, klimesova@rml.cz

Krása nostalgie – Mgr. Miluše Vopařilová, voparilova@rml.cz

Miroslav Škrdla – Mgr. Alena Binarová, Ph.D., 461 615 821, binarova@rml.cz

Retrogaming / Zmatené peníze / Čtení pod lavicí – Mgr. Petr Chaloupka, 605 508 753, chaloupka@rml.cz

Bedřich Smetana / Astronomické tradice – PhDr. Martin Boštík, 461 614 626, bostik@rml.cz

Kde pracovníci muzea sídlí?

V hlavní budově (Jiráskova 9) a v budově zámeckého pivovaru v Litomyšli (Jiráskova 133), část B, vstup z ulice Jiráskova.

Pro badatele:

Badatelna je otevřena v pracovních dnech po předchozí domluvě s jednotlivými kurátory.

Změna programu vyhrazena!